

LỄ HỘI CHÙA KEO MÙA THU Mang đậm sắc thái văn hóa dân gian

Năm 2012, chùa Keo, xã Duy Nhất (Vũ Thư) được công nhận di tích quốc gia đặc biệt. Năm 2017, lễ hội chùa Keo được công nhận di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Năm 2021, hương án chùa Keo được công nhận bảo vật quốc gia. Những dấu ấn liên tiếp thể hiện sự tiếp nối đáng tự hào cho thấy giá trị độc đáo của ngôi chùa cổ kính gần 400 năm tuổi. Chẳng vậy mà từ xa xưa đã lưu truyền câu ca “Dù cho cha đánh mẹ treo/Em không bỏ hội chùa Keo hôm rằm”.

Ngôi chùa cổ kính

Chùa Keo tên chữ là Thần Quang Tự, tọa lạc tại làng Keo. Phía trước là sông Hồng cuộn chảy, uốn lượn bao quanh, chở phù sa, màu mỡ bồi đắp cho mùa màng, vạn vật tốt tươi, cư dân đông đúc, làng quê trù phú, phong cảnh hữu tình. Theo thần tích ghi lại: Năm 1061, thời vua Lý Thánh Tông, Thiên sư Dương Không Lộ dựng chùa Nghiêm Quang làm nơi ẩn nấp thuyết pháp giảng đạo, hộ quốc, an dân. Ông đã có công chữa bệnh cho vua Lý Thánh Tông và được vua phong làm Quốc sư triều Lý. Năm 1167, vua Lý Anh Tông xuống chiếu đổi tên chùa Nghiêm Quang thành chùa Thần Quang để tri ân công đức của Thiên sư. Chùa Thần Quang xưa tồn tại được 500 năm, trải qua nhiều biến cố, thăng trầm, đến năm Tân Hợi (1611) gặp một trận đại hồng thủy đã bị cuốn trôi. Dân ấp Keo phải di cư đi nơi khác và chia thành 2 làng. Từ đó, người dân ở 2 làng vận động phát tâm xây dựng lại chùa. Theo văn bia còn được lưu giữ chỉ dẫn: chùa Keo do vị quan thời Lê - Trịnh là Quận công Hoàng Nhân Dũng cùng phu nhân là bà Lại Thị Ngọc Lễ xin chúa Trịnh cấp cho 100 cây gỗ lim để xây dựng chùa, các vật liệu khác do nhân dân tự đóng góp. Năm 1630, ông mới được 42 hiệp thợ về khởi công. Toàn bộ công trình chùa Keo được hoàn thành sau đó 28 tháng, tức là vào tháng 11/1632.

Chùa Keo hiện nay đã nhiều lần được tu bổ, tôn tạo nhưng vẫn giữ nguyên bản sắc kiến trúc độc đáo từ thời Lê Trung Hưng (thế kỷ XVII). Du khách khi đến với Thái Bình không thể bỏ lỡ cơ hội được ngắm cảnh, dâng hương tại nơi đây. Đến với công trình kiến trúc độc đáo, có nhiều di vật, cổ vật quý hiếm như chùa Keo, du khách thường ghi lại hình ảnh tại gác chuông uy nghi 3 tầng 8 mái cổ kính, trầm mặc, độc nhất vô nhị hay bộ cánh cửa gỗ chạm hình tượng rồng - kiết tác nghệ thuật của người xưa... Về hương án chùa Keo, bảo vật quốc gia được công nhận vào tháng

12/2021, ông Đỗ Quốc Tuấn, Giám đốc Bảo tàng tỉnh cho biết: Hương án chùa Keo là một sản phẩm thủ công, do đó đây là hiện vật gốc độc bản, cấu trúc và các chi tiết hoa văn phong phú, phức tạp, khó có sự lặp lại ở bất kỳ sản phẩm điêu khắc gỗ nào. Có 3 diều tạo nên sự độc đáo của hương án chùa Keo, đó là kích thước lớn, hoa văn trang trí dày đặc và hệ thống bánh xe.

Ông Đỗ Ngọc Trung, Trưởng ban Quản lý di tích chùa Keo chia sẻ: Để bảo vệ, phát huy giá trị hương án chùa Keo cũng như các cổ vật quý hiếm tại di tích, chúng tôi đã tăng cường tuyên truyền bằng nhiều hình thức tại lễ hội và trên các phương tiện thông tin đại chúng. Trong những ngày diễn ra lễ hội, Ban Quản lý di tích phối hợp với ngành chức năng xây dựng kế hoạch bảo vệ, tăng cường công tác an ninh trật tự, phòng, chống cháy, nổ, phục vụ nhu cầu tham quan, chiêm ngưỡng của bà con nhân dân.

Rộn rạo lễ hội truyền thống

Độc theo chiều dài lịch sử, lễ hội chùa Keo được duy trì đều đặn nhằm tưởng nhớ công đức của Quốc sư Dương Không Lộ - vương triều nhà Lý, cũng như tri ân công lao của những người đã có công xây dựng chùa. Hàng năm, chùa đều có hai mùa lễ hội là lễ hội mùa xuân vào ngày mùng 4 tháng Giêng và lễ hội mùa thu diễn ra từ ngày 10 - 15/9 âm lịch. Trong đó, lễ hội mùa thu là hội chính với những nghi thức tế lễ và trò chơi mang đậm sắc thái văn hóa dân gian, gắn gũi với nét sinh hoạt của cư dân đồng bằng châu thổ sông Hồng.

Năm nay, lễ hội mùa thu được tổ chức theo quy mô cấp huyện với các hoạt động diễn ra phong phú, đa dạng, hấp dẫn, kết hợp hài hòa giữa tinh thần truyền thống và hiện đại, thể hiện nét văn hóa đặc sắc của đất và người Thái Bình. Phần lễ bao gồm các nghi lễ truyền thống như lễ khai chỉ diễn ra tại tòa Giá Roi vào sáng ngày 10/9 năm Quý Mão; lễ rước Đức

Thánh từ đền Thánh ra Tam quan ngoại và từ Tam quan ngoại vào đền Thánh diễn ra từ ngày 13 - 15/9 năm Quý Mão; đêm hội hoa đăng tại hồ trước cửa Tam quan nội vào ngày 14/9 năm Quý Mão.

Điểm nhấn đặc biệt của lễ hội mùa thu năm nay là lễ khai mạc diễn ra vào tối ngày 10/9 năm Quý Mão với chương trình nghệ thuật mang âm hưởng sử thi. Với bố cục 3 chương: Huyền tích chùa Keo, Về miền di sản, Về đẹp bất tận, chương trình được lên kịch bản bởi nhà nghiên cứu văn hóa Nguyễn Thanh, Bùi Gia Huân; được cổ vấn lịch sử bởi Giáo sư sử học Lê Văn Lan. Chương trình có sự tham gia của khoảng 300 nghệ sĩ, ca sĩ, diễn viên chuyên nghiệp và không chuyên đến từ các đoàn nghệ thuật trong và ngoài tỉnh như Nhà hát Ca múa nhạc Việt Nam, Nhà hát Chèo Hà Nội, Nhà hát Ca múa nhạc Quân đội, Nhà hát Chèo Thái Bình... Xuyên suốt chương trình có sự kết hợp hài hòa của những ca khúc tiêu biểu về Thái Bình được sáng tác qua các thời kỳ với sự tổng hòa của các thủ pháp nghệ thuật như lời bình, cảnh diễn, âm thanh, ánh sáng... Đây không chỉ là điểm nhấn tại lễ hội mà còn góp phần tô đậm những giá trị truyền thống văn hóa, văn hiến, yêu nước và cách mạng của quê hương Thái Bình; giới thiệu tiềm năng, lợi thế cho sự phát triển các tour, tuyến du lịch tâm linh, sinh thái, mời gọi các nhà đầu tư về với Thái Bình.

Thu về trải hội chùa Keo đã trở thành mong mỏi không chỉ của mỗi người dân quê lúa mang niềm tự hào về quê hương mà còn là điểm đến mời gọi du khách gần xa trải nghiệm văn hóa dân gian độc đáo trên mảnh đất Thái Bình. Mỗi kỳ lễ hội, người dân làng Keo nói riêng, huyện Vũ Thư nói chung lại nỗ lực chuẩn bị để bày tỏ lòng mến khách, chung tay gìn giữ nét đẹp trong văn hóa cổ truyền của cha ông để chùa Keo sẽ luôn là một trong những điểm đến du lịch hàng đầu của tỉnh.

TÚ ANH

Ông Nguyễn Quang Anh, Bí thư Huyện ủy Vũ Thư

Di tích quốc gia đặc biệt chùa Keo hội tụ rất nhiều giá trị văn hóa, lịch sử sâu sắc và là biểu tượng của tỉnh Thái Bình. Huyện Vũ Thư đã và đang xây dựng nhiều chủ trương, định hướng nhằm bảo tồn, khai thác, phát huy hiệu quả các giá trị vật thể, phi vật thể của chùa Keo và lễ hội chùa Keo. Một là, tập trung lập quy hoạch tổng thể, đồng bộ, dự kiến mở rộng diện tích khuôn viên chùa Keo lên 5ha trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt. Hai là, tranh thủ tối đa các nguồn lực để tôn tạo, tu bổ, nâng cấp các hạng mục công trình; trước mắt, khẩn trương triển khai dự án phòng cháy, chữa cháy tại chùa Keo. Ba là, kiện toàn, sắp xếp lại bộ máy Ban Quản lý di tích, bổ sung nhân lực để phục vụ khai thác du lịch theo hướng chuyên nghiệp, hiệu quả hơn. Bốn là, nâng tầm quy mô tổ chức các lễ hội chùa Keo, đặc biệt lễ hội mùa thu nhằm tạo dấu ấn, quảng bá rộng rãi hình ảnh chùa Keo, cũng là giới thiệu mảnh đất và con người Thái Bình với nhân dân, du khách trong nước và quốc tế. Đồng thời, hình thành các tour, tuyến du lịch kết nối chùa Keo với các điểm du lịch sinh thái, trải nghiệm, làng nghề truyền thống, kết hợp quảng bá sản phẩm OCOP của huyện, của tỉnh.

Bà Phạm Thị Như Phong, Chủ tịch UBND huyện Vũ Thư

Điểm mới của lễ hội chùa Keo mùa thu năm nay là chương trình khai mạc lễ hội được tường thuật trực tiếp trên kênh truyền hình của tỉnh và nhiều tỉnh, thành phố trong cả nước. Trong đó, chương trình nghệ thuật tại đêm khai mạc được dàn dựng rất công phu, chuyên nghiệp bởi các chuyên gia, nghệ sĩ nổi tiếng trong nước. Ngoài ra, trong lễ hội chùa Keo năm nay chúng tôi tổ chức hội chợ giới thiệu, quảng bá sản phẩm OCOP của tỉnh và huyện Vũ Thư (Thái Nguyên). Năm nay, quy mô tổ chức lễ hội được nâng lên nhằm nâng tầm chùa Keo xứng với di tích quốc gia đặc biệt, đồng thời tạo dấu ấn, thu hút du khách, quảng bá du lịch.

Giáo sư sử học Lê Văn Lan

Những lễ hội mùa thu mới là lễ hội lớn và chính trong hệ thống lễ hội truyền thống và hiện đại của dân tộc, cho nên lễ hội mùa thu ở chùa Keo là điều quý giá vô cùng vì bảo lưu lịch sử, văn minh, văn hóa từ thời trước khi bị ảnh hưởng bởi văn hóa phương Bắc. Hơn nữa, đây là lễ hội mùa thu ở một ngôi chùa tên là Keo. Về tên gọi, chữ Keo trong cách phát âm Hán Việt là Giao. Trước đây, người phương Bắc đặt tên đất nước chúng ta là Giao Chỉ, chữ Chỉ là Đất còn Giao chính là Keo. Vậy tên gọi chùa Keo dù chỉ một ngôi chùa thôi nhưng là đất nước, là người Việt, là quê hương.

Nghệ nhân nhân dân Nguyễn Đình Bảy, phường rỗi nước Nguyễn Xá (Đông Hưng)

Phường rỗi có một số buổi tối biểu diễn múa rối nước, đưa nghệ thuật truyền thống đến với nhân dân địa phương, du khách thập phương khi tham gia lễ hội. Chuẩn bị cho các chương trình diễn ra được chu đáo, mang nét văn hóa đặc sắc của quê hương, thành viên của phường rỗi đã lên kịch bản, có nhiều buổi luyện tập, đồng thời mang đến lễ hội những quân rối mới, đẹp và đặc sắc nhất, thể hiện nhuần nhuyễn nhất những làn điệu chèo, lời ca dao mượt mà làm nên cho động tác của nhân vật rối ngoài sân khấu. Được biểu diễn tại lễ hội chùa Keo mùa thu là niềm vinh dự của các nghệ nhân, nỗ lực quảng bá nghệ thuật múa rối nước cổ truyền.

Bà Phạm Thị Dung, Câu lạc bộ chèo Sáo Đền, xã Song An (Vũ Thư)

Tại lễ hội mùa thu chùa Keo năm nay, chúng tôi tham gia liên hoan các câu lạc bộ chèo cùng niềm tự hào về vùng chèo cổ Sáo Đền từng vang danh, nổi tiếng trong lòng người yêu chèo cả nước. Cuối năm 2022, được sự quan tâm của UBND huyện Vũ Thư, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, các thành viên trong Câu lạc bộ chèo Sáo Đền được tập huấn 7 lần điều, 1 trích đoạn chèo cổ. Đến với lễ hội, các thành viên thống nhất cùng biểu diễn một số làn điệu và trích đoạn đã được tập huấn. Mong rằng, tình yêu chèo của những người dân quê tại lễ hội truyền thống sẽ tạo nên hình ảnh đẹp, là dấu ấn đáng nhớ của bà con gần xa khi về với mùa lễ hội năm nay.

HÀ PHƯƠNG - THANH HẰNG

Đổi thay nhờ chuẩn OCOP

Huyện Vũ Thư hiện có 23 sản phẩm được công nhận sản phẩm OCOP xếp hạng 3 sao, 4 sao. “Tem” OCOP uy tín không chỉ khẳng định chất lượng, thương hiệu mà còn thúc đẩy, nâng tầm cho các đặc sản của huyện, từ đó mở ra cơ hội tiếp cận thị trường mới, nâng cao sản lượng tiêu thụ và hiệu quả sản xuất, kinh doanh cho các chủ thể.

▲ Sau khi được công nhận đạt tiêu chuẩn OCOP 3 sao, HTX Chăn nuôi xanh Thái Bình (xã Vũ Đoài) tiếp tục phấn đấu nâng hạng cho sản phẩm trứng gà.

◀ Đến nay, HTX Kinh doanh nông sản làng Keo (xã Duy Nhất) đã có 2 sản phẩm đạt tiêu chuẩn OCOP 3 sao.

Sản phẩm nặng tầm rế của xã Hồng Phong được đánh giá có chất lượng cao hơn hẳn so với các loại nặng tầm thông thường, được coi là đặc sản của địa phương, tuy nhiên trước kia chưa nhiều người biết đến sản phẩm này. Ông Trần Ngọc Anh, Giám đốc HTX nông nghiệp Vũ Hồng, xã Hồng Phong cho biết: Tham gia chương trình OCOP, HTX đã quy hoạch vùng sản xuất cây dâu, vận động các hộ dân tự nuôi tằm trong phòng lạnh, bao đảm chất lượng, sản lượng kén tằm; thiết kế mẫu bao bì và đóng hộp sản phẩm nặng tầm, có thể truy xuất nguồn gốc, in hạn sử dụng nên sản phẩm mang tính chuyên nghiệp hơn, hấp dẫn hơn. Năm 2021, tầm thương phẩm của HTX được công nhận là sản phẩm OCOP, xếp hạng 3 sao. Từ khi được công nhận sản phẩm OCOP, thị trường tiêu thụ mở rộng hơn, sản phẩm nặng tầm Hồng Phong không bị tồn đọng, giá bán ổn định và tăng 15 - 20% so với trước. Nông dân phấn khởi mở rộng quy mô sản xuất, năm 2022 và năm 2023 ước tính sản lượng kén tằm của HTX cung cấp ra thị trường đạt 400 tấn/năm.

“Cần phải đáp ứng những tiêu chuẩn khắt khe để sản phẩm đạt chuẩn OCOP, tuy nhiên khi được

công nhận sản phẩm OCOP các chủ thể có rất nhiều lợi thế trong sản xuất, kinh doanh. Đối với sản phẩm trứng gà tươi của HTX Chăn nuôi xanh Thái Bình, OCOP đã giúp nâng cao giá trị sản phẩm, tạo dựng niềm tin của người tiêu dùng, tiêu thụ rất thuận lợi. HTX xuất ra thị trường trung bình hơn 13.000 quả trứng/ngày, sản xuất đến đầu tiêu thụ đến đây, chúng tôi rất phấn khởi. Đặc biệt, OCOP là động lực để chúng tôi tuân thủ quy trình khắt khe của chăn nuôi an toàn sinh học, không ngừng nâng cao chất lượng sản phẩm, giữ gìn “danh hiệu” OCOP 3 sao, từng bước phấn đấu đạt chuẩn 4 sao cho sản phẩm trứng gà của HTX” - ông Phạm Văn Trảng, Giám đốc HTX Chăn nuôi xanh Thái Bình, xã Vũ Đoài (Vũ Thư) cho biết.

Với rất nhiều ý nghĩa, sản phẩm OCOP được huyện Vũ Thư quan tâm triển khai và đã thu hút được nhiều người dân, doanh nghiệp, chủ thể vào cuộc. Cùng với tuyên truyền về chương trình OCOP, huyện và các địa phương tích cực vào cuộc hỗ trợ các chủ thể từ khâu đăng ký ý tưởng sản phẩm, đăng ký phương án, triển khai kế hoạch sản xuất, kinh doanh đến khâu lập hồ sơ, tổ chức hội đồng

23 sản phẩm được công nhận sản phẩm OCOP của huyện Vũ Thư.

- 16 SẢN PHẨM ĐẠT TIÊU CHUẨN 4 SAO: 10 sản phẩm bánh kẹo của Công ty Cổ phần Quốc tế Bảo Hưng; xúc xích xông khói Vương An Food (Công ty TNHH Thực phẩm Bảo An T&V, xã Song An); sản phẩm thêu tay truyền thống (Công ty TNHH Thêu xuất khẩu Tuấn Dương, xã Minh Lăng); chả cá (Công ty TNHH Dịch vụ và Thương mại Dũng Hạnh, xã Xuân Hòa); tinh dầu xoa bóp ngải cứu, viên khớp ngải cứu Việt - Glucosamin Bromenamin Malskin, dầu gội bồ kết sả chanh hoa bưởi (Công ty TNHH Được phẩm quốc tế TTB Group, cụm công nghiệp Minh Lăng).
- 7 SẢN PHẨM ĐẠT TIÊU CHUẨN 3 SAO: Tầm thương phẩm (HTX nông nghiệp Vũ Hồng, xã Hồng Phong); gạo nếp Bể làng Keo, lạc đỏ làng Keo (HTX Kinh doanh nông sản làng Keo, xã Duy Nhất); trứng gà (HTX Chăn nuôi xanh Thái Bình, xã Vũ Đoài); trà ướp sen Vũ Toàn (Công ty TNHH Vườn sen Vũ Toàn, xã Xuân Hòa); cây cảnh Bách Thuận (HTX nông nghiệp Bách Thuận); rau xả lách xoăn (HTX Kinh doanh nông nghiệp xanh, xã Trung An).

đánh giá, phân hạng sản phẩm OCOP. Đến nay, toàn huyện có 23 sản phẩm của 12 chủ thể đã được công nhận sản phẩm OCOP xếp hạng 3 sao, 4 sao.

Ông Nguyễn Tổng Thìn, Phó Chủ tịch UBND huyện Vũ Thư cho biết: Một trong những giá trị lớn nhất mà “tem” OCOP mang lại cho sản phẩm là xây dựng thương hiệu, nâng cao giá trị, mở rộng thị trường tiêu thụ, từ đó nâng cao hiệu quả sản xuất, kinh doanh so với trước. Đây là động lực để sau khi đạt chuẩn OCOP, hầu hết các chủ thể nỗ lực giữ chuẩn, nâng chuẩn thông qua việc đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng, máy móc công nghệ, chuyên nghiệp hóa và mở rộng quy mô sản xuất, nâng cao chất lượng, chú trọng cải tiến mẫu mã, bao bì, quảng bá, giữ gìn hình ảnh, thương hiệu sản phẩm OCOP, góp phần tăng doanh thu, lợi nhuận cho nông dân, doanh nghiệp. Với ý nghĩa tích cực mà “tem” OCOP mang lại, huyện Vũ Thư đang nỗ lực khai thác những nông sản tiềm năng, đặt thủ ở các địa phương, phấn đấu gia tăng sản phẩm đạt chuẩn OCOP, góp phần nâng cao thu nhập, đời sống cho nhân dân.

QUYNH LƯU

Về miền di sản tâm linh

LẠI TÂY DƯƠNG
(Thành phố Thái Bình)

Về miền di sản tâm linh
Lắng trong tâm thức nghĩa tình xôn xao
Sông Hồng sóng vỗ dạt dào
Gió heo may thoảng chạm vào thu không

Hương què da diết nắng nóng
Chim ri ri ri nắng hót cong mái chùa
Vọng lời non nước nghìn xưa
Cao xanh với vợ bốn mùa hiến linh

Phật phù, Thánh độ chúng sinh
Dân giàu, nước mạnh yên bình thăng hòa
Chùa Keo kiết tác quốc gia
Là hồn, là cốt ông cha cội nguồn

Giang tay đón bạn bốn phương
Vũ Thư vượt mọi dặm trường gian lao
“Nhìn xa thì phải lên cao
Muốn uống nước ngọt phải đào giếng sâu”

Giữ gìn di sản bền lâu
Tinh hoa hội tụ sắc màu quê hương
Ngắm trong đầu bể vô thường
Thiện tâm thấp sáng tấm gương giữa đời.